

Nr 109

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1967/68 till riksantikvarieämbetet och statens historiska museum jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkterna B 35—B 38 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1967) föreslagit riksdagen att anvisa vissa anslag för budgetåret 1967/68 till riksantikvarieämbetet och statens historiska museum.

I samma proposition har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkterna B 33 och B 34) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1967/68 beräkna till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 371 000 kr. och till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader ett förslagsanslag av 767 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t

dels i propositionen nr 61 angående delning av byggnadsstyrelseorganisationen m. m. föreslagit bl. a. att den nuvarande byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå till sin huvuddel förs över till riksantikvarieämbetet,

dels i propositionen nr 64 angående vissa anslag för budgetåret 1967/68 till riksantikvarieämbetet och statens historiska museum begärt medel till avlöningar och omkostnader för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum.

1:0) **Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar.**

I propositionen nr 64 har Kungl. Maj:t (punkt B 33, s. 2—7 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 17 mars 1967) föreslagit riksdagen att a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga övergångsåtgärder som behövs i anledning av överflyttning av kulturhistoriska byrån; samt b) till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 378 000 kr.

I propositionen nr 61 angående delning av byggnadsstyrelseorganisationen har framhållits att ett slutligt ställningstagande till vilken myndighet som skall svara för de uppgifter som nu handläggs av byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå kräver en närmare undersökning av syftet med samhällets kulturminnsvård och hur vården skall organiseras. I avvaktan på resultatet av en sådan ut-

redning föreslås att kulturhistoriska byrån anknyts till riksantikvarieämbetet och direkt underställs riksantikvarien.

Som en följd av nämnda förslag har Kungl. Maj:t i förevarande proposition nr 64 beräknat ett ökat medelsbehov av 451 000 kr. under riksantikvarieämbetets avlöningsanslag. Därutöver innebär Kungl. Maj:ts förslag en uppräknig av detta avlöningsanslag med 556 000 kr., varvid löneomräkning tagits upp med ett belopp av 510 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Erik Svedberg m. fl.* (I: 306) och den andra inom andra kammaren av fru *Thunvall* och fru *Lindskog* (II: 394), i vilka motioner hemställts att 1966 års utredning beträffande Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvarieämbetet skall få i uppgift att utreda även möjligheterna och kostnaderna för en tryckning av beskrivningarna över fornminnena för de olika länen i landet;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hilding* (I: 414) och den andra inom andra kammaren av herr *Westberg m. fl.* (II: 527), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte besluta att bevilja 50 000 kr. för budgetåret 1967/68 till åtgärder för tryckning av riksantikvarieämbetets fornlämningsregister.

Beträffande motiveringen för motionsyrkandena hänvisar utskottet till motionerna I: 306 och II: 527.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 108 tillstyrkt Kungl. Maj:ts i propositionen nr 61 framlagda förslag att i samband med uppdelningen av byggnadsstyrelseorganisationen kulturhistoriska byrån förs över från byggnadsstyrelsen och — i avvaktan på resultatet av fortsatt utredningsarbete genom 1965 års musei- och utställningssakkunniga — knyts till riksantikvarieämbetet.

Utskottet har vid sin granskning av Kungl. Maj:ts under förevarande anslagsrubrik framförda förslag beträffande kulturhistoriska byrån ej funnit något att erinra mot överflyttningen av vissa tjänster och vad som i övrigt föreslagits. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag härutinnan och förordar att Kungl. Maj:t bemyndigas att vidta i samband med överflyttningen erforderliga övergångsarrangemang.

År 1937 beslöt riksdagen att alla fasta forn lämningar skulle markeras på den nya ekonomiska kartan över Sverige. Det härför erforderliga inventeringsarbetet ombesörjs av riksantikvarieämbetet. Kostnaderna för avlöning av viss personal som är permanent sysselsatt med inventeringsarbetet och med bearbetning av det insamlade materialet bestrids från nu ifrågakommande avlöningsanslag. I övrigt bestrids kostnaderna för själva inventeringen från det i det följande upptagna anslaget till fornminnesinventering.

Yrkandena i motionerna I: 306 och II: 394 samt I: 414 och II: 527 avser båda tryckning av riksantikvarieämbetets på ovannämnda inventering grundade

forminnesregister. I det sistnämnda motionsparet hemställs att 50 000 kr. måtte anvisas för ändamålet budgetåret 1967/68. I motionerna I: 306 och II: 394 yrkas att 1966 års utredning beträffande Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvarieämbetet måtte få i uppdrag att utreda möjligheterna och kostnaderna för tryckningen.

1965 års musei- och utställningssakkunnigas i det föregående berörda uppdrag avser bl. a. kulturminnesvården. Utskottet har under hand inhämtat att frågan om en mer allmän spridning av riksantikvarieämbetets forminnesregister kan väntas bli behandlad i samband med nämnda utredningsarbete. Vid sådant förhållande synes motionerna I: 306 och II: 394 icke påkalla någon riksdagens åtgärd. Mot denna bakgrund är utskottet ej heller berett att tillstyrka den i motionerna I: 414 och II: 527 yrkade särskilda medelsanvisningen till tryckningskostnader. Utskottet vill erinra om att riksantikvarieämbetet redan nu äger disponera vissa medel för renskrift och kopiering av forminnesregistret.

Utskottet hemställer,

1. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga övergångsåtgärder i anledning av överflyttning av byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå till riksantikvarieämbetet;

2. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 414 och II: 527, till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 378 000 kr.;

3. att motionerna I: 306 och II: 394 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2: o) Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 64 framställda förslag (punkt B 34, s. 7 o. 8), vilket innebär en anslagshöjning med 147 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 774 000 kr.

3: o) Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 framställda förslag (bilaga 10, punkt B 35, s. 59 o. 60) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 152 000 kr.

4:o) **Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt B 36, s. 60 o. 61) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 555 000 kr. Kungl. Maj:ts förslag innebär en med 130 000 kr. ökad medelsanvisning.

I detta sammanhang har utskottet behandlat en inom andra kammaren av herr *Wennerfors* väckt motion (II: 277), i vilken hemställts att riksdagen måtte besluta att Penningby slott skall prioriteras vid bedömningen av uppgifterna inom byggnadsminnesvården.

Beträffande motiveringen för motionsyrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslagsrubrik, varför utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Det i motionen II: 277 framställda yrkandet angående viss prioritering av Penningby slott kan utskottet inte biträda.

Utskottet hemställer,

1. att riksdagen må till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 555 000 kr.;

2. att motionen II: 277 icke må av riksdagen bifallas.

5:o) **Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Fornminnesinventering.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 framställda förslag (bilaga 10, punkt B 37, s. 61 o. 62) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Fornminnesinventering* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kr.

6:o) **Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt B 38, s. 62—65) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 1 260 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundberg m. fl.* (I: 683) och den andra inom andra kammaren av herr *Börjesson* i Glömminge *m. fl.* (II: 521), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

anhålla om utredning och förslag angående överförande till staten av kostnaden för på uppdrag av kommun verkställd antikvarisk undersökning av fornlämning.

Beträffande motiveringen för motionsyrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 521.

Utskottet. Enligt lagen den 12 juni 1942 (nr 350) om fornminnen får fast fornlämning inte förändras, skadas eller tas bort utan tillstånd av riksantikvarieämbetet. Tillstånd till sådan åtgärd får ges endast i fall när fornlämningen medför hinder eller olägenhet som inte står i rimligt förhållande till dess betydelse. Med stöd av fornminneslagen föreskriver riksantikvarieämbetet i regel som villkor för tillstånd att ta bort eller på annat sätt rubba fast fornlämning, att denna undersöks av antikvarisk expertis på bekostnad av den som ges tillstånd till åtgärden. Ämbetet har ansvaret för att sådan expertis ställs till förfogande.

Genom den omfattande markexploateringen under de senaste åren har enligt statsrådsprotokollet antalet fornminnesundersökningar för olika intressenters räkning ökat i snabb takt. Denna verksamhet är f. n. helt oreglerad av statliga bestämmelser. Kungl. Maj:t har nu framlagt förslag av innebörd att ifrågavarande uppdragsverksamhet skall regleras i former som ansluter sig till vad som gäller för uppdragsverksamhet på andra statliga verksamhetsområden. Grundprincipen för fastställande av ersättningar för uppdragsverksamheten skall vara att full kostnadstäckning erhålls. Inkomsterna föreslås skola inflyta på en ny inkomstitel, Inkomster vid riksantikvarieämbetet. Kostnaderna för verksamheten avses skola belasta nu ifrågavarande anslag. Av detta skall få tas i anspråk högst ett belopp motsvarande de ersättningar som riksantikvarieämbetet betingar sig av uppdragsgivarna efter frånräkning av de i ersättningen ingående tilläggen för pensions- och kapitalkostnader m. m.

Utskottet har funnit den föreslagna regleringen av riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet ändamålsenlig och tillstyrker att i riksstaten förs upp ett nytt förslagsanslag med den av departementschefen föreslagna rubriken. Mot beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1967/68 har utskottet inte funnit anledning till erinran.

Den förordade principen för taxesättningen leder enligt statsrådsprotokollet till en i förhållande till nuläget ökad kostnad för uppdragsgivarna. För att motverka de olägenheter som uppstår genom de höjda taxorna har Kungl. Maj:t föreslagit att 35 000 kr. ställs till riksantikvarieämbetets förfogande för bidrag till sådana enskilda uppdragsgivare som annars skulle belastas med alltför höga kostnader för en av ämbetet föreskriven fornminnesundersökning. Nämnda belopp har inräknats i det ovan under punkt 4 redovisade, av utskottet tillstyrkta anslaget.

I motionerna I: 683 och II: 521 har hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående överfö-

rande till staten av kostnaden för på uppdrag av kommun verkställd antikvarisk undersökning av fornlämning. Beträffande detta yrkande vill utskottet erinra om att riksdagen år 1964 i anledning av då väckta motioner och under hänvisning till vad som anförts i tredje lagutskottets utlåtande 1964: 38 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll om en utredning beträffande kostnaderna för undersökning och bevarande av fast fornlämning. Kungl. Maj:t har numera anbefallt 1965 års musei- och utställningssakkunniga att ta upp denna fråga i samband med sin utredning om kulturminnesvården. Mot bakgrunden av det anförda har utskottet funnit de nu ifrågakvarande motionerna I: 683 och II: 521 inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

1. att riksdagen må till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 260 000 kr.;

2. att motionerna I: 683 och II: 521 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 maj 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Fritz Persson, Svensson, Kaijser, Harry Carlsson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Ottosson, Herbert Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Schött och Karl-Erik Eriksson; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Almgren, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, Bergman, fröken Olsson, herrar Lindholm, Neland, Björkman, Blomkvist, Tobé, Sjönell, Westberg och Gustavsson i Ängelholm.

Reservationer

vid *punkten 1* (Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar)

- 1) av herr *Nelander*
- 2) av herr *Tobé*
- 3) av herr *Westberg*.